

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

2 päivänä heinäkuuta 2002 *

Asiassa C-499/99,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään G. Rozet ja R. Vidal, prosessi-
osoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Espanjan kuningaskunta, asiamiehenään R. Silva de Lapuerta, prosessiosoite
Luxemburgissa,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Espanjan kunin-
gaskunta ei ole noudattanut EY 249 artiklan neljännen kohdan ja Espanjan
hallituksen ja useiden autonomisten alueyhteisöjen hallitusten Magefesalle, joka
on ruostumattomasta teräksestä tehtyjen kotitaloustarvikkeiden ja pienten säh-

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

kölaitteiden valmistaja, Espanjassa myöntämästä tuesta 20 päivänä joulukuuta 1989 tehdyn komission päätöksen 91/1/ETY (EYVL 1991, L 5, s. 18) 2 ja 3 artiklan sekä Espanjan myöntämästä tuesta Magefesa-yhtymälle ja sen seuraajille 14 päivänä lokakuuta 1998 tehdyn komission päätöksen 1999/509/EY (EYVL 1999, L 198, s. 15) 2 ja 3 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut säädetyssä määräajassa kyseisten päätösten noudattamisen edellyttämiä toimenpiteitä,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja F. Macken sekä tuomarit J.-P. Puissochet (esittelevä tuomari), R. Schintgen, V. Skouris ja J. N. Cunha Rodrigues,

julkisasiamies: J. Mischo,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 24.1.2002 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut EY 88 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan nojalla kanteen, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 22.12.1999 ja jossa yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että Espanjan kuningaskunta ei ole noudattanut EY 249 artiklan neljännen kohdan ja Espanjan hallituksen ja useiden autonomisten alueyhteisöjen hallitusten Magefesalle, joka on ruostumattomasta teräksestä tehtyjen kotitaloustarvikkeiden ja pienten sähkölaitteiden valmistaja, Espanjassa myöntämästä tuesta 20 päivänä joulukuuta 1989 tehdyn komission päätöksen 91/1/ETY (EYVL 1991, L 5, s. 18) 2 ja 3 artiklan sekä Espanjan myöntämästä tuesta Magefesa-yhtymälle ja sen seuraajille 14 päivänä lokakuuta 1998 tehdyn komission päätöksen 1999/509/EY (EYVL 1999, L 198, s. 15) 2 ja 3 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut säädetyssä määrääjässä kyseisten päätösten noudattamisen edellyttämiä toimenpiteitä.

Oikeudenkäyntiasian taustalla olevat seikat

Tosiseikat

2 Mitä tulee esillä olevaan asiaan, Magefesa-konserni muodostuu erityisesti neljästä kotitaloustarvikkeita valmistavasta teollisuusyrityksestä: Industrias Domésticas SA (jäljempänä Indosa), joka on sijoittautunut Baskimaahan,

Cubertera del Norte SA (jäljempänä Cunosa) ja Manufacturas Gur SA (jäljempänä Gursa), jotka ovat sijoittautuneet Kantabriaan, sekä Manufacturas Inoxidables de Gibraltar SA (jäljempänä Migsa), joka on sijoittautunut Andalusiaan.

- 3 Vuoden 1985 lopulla Magefesa-konserni oli lähellä konkurssia. Estääkseen toimintansa lopettamisen se antoi yksityiselle konsulttiyhtiölle Gestiberille tehtäväksi hallintonsa järjestämisen. Tämä yhtiö ehdotti toimintasuunnitelmaa, jonka mukaan henkilöstöä vähennettäisiin ja Espanjan keskushallitus sekä Baskimaan, Kantabrian ja Andalusian autonomiset alueet, joissa konsernin eri tehtaat sijaitsivat, myöntäisivät tukea.
- 4 Kyseisten tukien jakamista varten asianomaisilla autonomisilla alueilla perustettiin hallinnointiyhtiöitä eli Fiducias de la Cocina y Derivados SA (jäljempänä Ficodesa) Baskimaassa, Gestión de Magefesa en Cantabria SA (jäljempänä Gemacasa) Kantabriassa ja Manufacturas Damma SA (jäljempänä Manufacturas Damma) Andalusiassa.
- 5 Koska tilanne huononi entisestään, Indosa asetettiin konkurssiin 19.4.1994, mutta se jatkoi kuitenkin toimintaansa. Cunosa lopetti toimintansa vuonna 1994, ja se asetettiin konkurssiin 13.4.1994. Migsa lopetti toimintansa vuonna 1993, ja se asetettiin konkurssiin 27.5.1999. Gursa ei ole ollut toiminnassa vuodesta 1994 lukien, ja se on todettu maksukyvyttömäksi.
- 6 Hallinnointiyhtiöistä Ficodesa asetettiin konkurssiin 19.1.1995, kun taas Manufacturas Damma ei ole ollut toiminnassa vuodesta 1993 lukien, mutta sitä ei ole asetettu konkurssiin. Gemacasan nykyinen tilanne ei ole tiedossa.

Komission päätökset

7 Vuonna 1987 komissiolle kanneltiin Magefesa-konsernille myönnetystä valtiontuesta. Komissio aloitti EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa (josta on tullut EY 88 artiklan 2 kohta) tarkoitetun menettelyn ja totesi päätöksellään 91/1/ETY, joka annettiin Espanjan hallitukselle tiedoksi 5.3.1990, seuraavat tuet sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi:

— yhteensä 1,580 miljardin Espanjan pesetan (ESP) suuruiset takaukset lainoille

— tavallisista markkinaehdoista poikkeava 2,085 miljardin ESP:n suuruinen laina

— yhteensä 1,095 miljardin ESP:n verran tukia, joita ei tarvitse maksaa takaisin

— korkotuki, jonka määrä on arviolta 9 miljoonaa ESP.

8 Samalla päätöksellä Espanjan viranomaisia kehoitettiin peruuttamaan lainoille annetut takaukset, muuttamaan matalakorkoiset lainat markkinaehtoisiksi ja perimään takaisin tuet, joihin ei kuulu takaisinmaksuvelvoitetta.

9 Vuonna 1997 komissiolle toimitettiin seitsemän kantelua, jotka koskivat Magefesa-konsernin yritysten saamaa etua siitä, ettei vuonna 1989 sääntöjenvastaiseksi todettua tukea ollut palautettu, ja siitä, etteivät ne olleet täyttäneet taloudellisia ja verotuksellisia velvoitteitaan. Komissio päätti aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn, joka koski näille yrityksille tai niiden seuraajille vuodesta 1989 lähtien myönnettyä tukea.

10 Komissio totesi tämän menettelyn päätteeksi tekemällään päätöksellä 1999/509/EY, joka annettiin Espanjan hallitukselle tiedoksi 29.10.1998, sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi ne tuet, jotka muodostuivat jatkuvasta verojen ja sosiaaliturvamaksujen laiminlyönnistä ja joista hyötyivät

— Indosa ja Cunosa niiden konkurssiin asettamiseen asti

— Migsa ja Gursa niiden toiminnan keskeytymiseen asti

— Indosa sen konkurssiin asettamisesta lähtien toukokuuhun 1997 asti.

11 Samalla päätöksellä Espanjan viranomaisia kehoitettiin toteuttamaan toimenpiteet tuen perimiseksi takaisin tuensaajilta, ja siinä täsmennettiin, että takaisinperittävään tukeen on lisättävä korko tuen myöntämispäivästä sen todelliseen takaisinmaksupäivään asti.

- 12 Päätösten 91/1/ETY ja 1999/509/EY 3 artiklan mukaan Espanjan oli ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa kummankin päätöksen tiedoksi antamisesta päätösten noudattamiseksi toteutetut toimenpiteet.
- 13 Koska komissio katsoi, että Espanjan kuningaskunta ei ollut noudattanut päätöstä 91/1/ETY eikä päätöstä 1999/509/EY kummassakaan päätöksessä asetetussa määräajassa, se nosti nyt käsiteltävänä olevan kanteen.

Päätös 91/1/ETY

Espanjan viranomaisten toimenpiteet

- 14 Päätöksessä 91/1/ETY yhteismarkkinoille soveltumattomiksi todetut tuet jakaantuivat seuraavasti:
- Fogasan (kansallinen rahasto, jonka tehtävänä on turvata työntekijöiden oikeudet työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa) myöntämistä tuista Magefesa-konsernille myönnetty 2,085 miljardin ESP:n suuruinen laina, joka on myönnetty tavallisista markkinaehdoista poikkeavin ehdoin

- Baskimaan autonomisen alueyhteisön myöntämistä tuista 300 miljoonan ESP:n suuruinen suoraan Indosalle myönnetty lainatakaus, Ficodesalle myönnetty 672 miljoonan ESP:n suuruinen lainatakaus Magefesa-konsernin yritysten hyväksi ja 9 miljoonan ESP:n suuruinen korkotuki

 - Kantabrian autonomisen alueyhteisön myöntämistä tuista Gemacasalle myönnetty, yhteensä 512 miljoonan ESP:n suuruinen lainatakaus Cunosaa ja Gursaa varten ja 262 miljoonan ESP:n suuruinen tuki, jota ei tarvitse maksaa takaisin, Cunosaa ja Gursaa varten

 - Andalusian autonomisen alueyhteisön myöntämistä tuista Manufacturas Dammalle myönnetty yhteensä 96 miljoonan ESP:n suuruinen lainatakaus Migsaa varten ja 29 miljoonan ESP:n suuruinen tuki, jota ei tarvitse maksaa takaisin, Migsaa varten.
- 15 Päätöksen 91/1/ETY noudattamiseksi Fogasa päätti muuttaa myöntämänsä lainan ehtoja siten, että lainasta on maksettava markkinaehtoiset korot, mihin Magefesa-konserni suostui. Komissio katsoo, että Fogasa on osaltaan alkanut näin noudattaa päätöksen 91/1/ETY 2 artiklaa, eikä komission nostama jäsenyyssoveltoitteen noudattamatta jättämistä koskeva kanne koske tätä tilannetta.
- 16 Muiden tukien osalta Espanjan kuningaskunta ilmoitti komissiolle 23.10.1991, 8.4.1994 ja 23.4.1997 päivätyillä kirjeillä Espanjan viranomaisten toteuttamista toimenpiteistä. Koska komissio kiisti sen, että Espanja olisi näin alkanut noudattaa päätöstä 91/1/ETY, on tutkittava, voidaanko näitä toimenpiteitä pitää riittävinä sääntöjenvastaisten tukien poistamiseksi sellaisessa määräajassa, jota

yhteisöjen tuomioistuin arvioi yhtäältä päätöksessä asetetun määräajan perusteella, joka on esillä olevassa asiassa kaksi kuukautta, ja toisaalta ottaen huomioon sekä jäsenvaltioille että yhteisöjen toimielimille asetetun lojaalin yhteistyön velvoitteen. Päätöksen 91/1/ETY sanamuodon mukaan Espanjan viranomaisten piti päätöksessä niille asetetussa kahden kuukauden määräajassa ilmoittaa toteutetuista toimenpiteistä komissiolle.

- 17 Mitä tulee ensiksi Baskimaan autonomisen alueyhteisön hallituksen myöntämiin tukiin, lainanmaksuna suoritettut summat olisi pitänyt periä takaisin, kun takaaja oli maksanut lainan Magefesa-konsernin jätettyä huolehtimatta lainan takaisinmaksusta, sekä tuki, johon ei liittynyt takaisinmaksuvelvoitetta, ja korkotuki olisi pitänyt saada palautetuiksi. Baskimaan alueellinen hallitus kääntyi tässä tarkoituksessa hallinnointiyhtiö Ficodesan puoleen — jonka sijaan se oli tullut taattuina lainoja maksettaessa —, koska Baskimaan alueellinen hallitus katsoi, ettei se voinut kääntyä suoraan Magefesa-konsernin yritysten puoleen, jotka olivat yksinomaan Ficodesan velallisia.
- 18 Baskimaan alueellinen hallitus on ainoana toimenpiteenään vaatinut Ficodesaa palauttamaan kaikki Indosalle suoritettut summat, lainatakauksen osalta vuosien 1988 ja 1993 välisenä aikana lähetetyillä kirjeillä ja muiden tukien osalta 25.1.1995 päivätyllä kirjeellä. Baskimaan alueellinen hallitus valvoi sitten tuloksetta kaikki maksettavina olevat summat saatavinaan Ficodesan konkurssimenettelyssä, mutta se ei koskaan vaatinut pienintäkään summaa todelliselta tuensaajalta eli Indosalta.
- 19 Toiseksi on todettava Kantabrian autonomisen alueyhteisön hallituksen myöntämistä tuista, että tämä hallitus tyytyi vakuuttamaan aluksi komission kanssa vuonna 1991 käymässään kirjeenvaihdossa, että se oli päättänyt noudattaa päätöstä 91/1/ETY, ja ilmoittamaan seuraavaksi vuonna 1994 käymässään kirjeenvaihdossa kaikkien uusien Magefesa-konsernille myönnettyjen tukien keskeyttämisestä. Lopuksi Espanjan viranomaiset ilmoittivat komissiolle vuonna 1997 lähetetyllä kirjeellä, että Kantabrian alueellisen hallituksen myöntämät lainatakaukset oli peruutettu loppuvuoden 1994 ja alkuvuoden 1995 välisenä aikana, mutta tässä kirjeessä ei kerrottu, mitä tämän hallituksen myöntämille niille tuille tehtiin, joihin ei liittynyt takaisinmaksuvelvoitetta.

- 20 Mitä tulee lopuksi Andalusiin autonominen alueyhteisön hallituksen myöntämiin tukiin, Instituto de Fomento Andaluz (jäljempänä IFA), joka jatkoi Soprean toimintaa — Soprea oli Andalusiin alueellisen hallituksen määräysvallassa, ja sen tytäryhtiönä oli hallinnointiyhtiö Manufacturas Damma, joka oli perustettu Migsan tukemiseksi —, ryhtyi taatun lainan maksutoimiin 6.11.1990 eli sen jälkeen kun päätös 91/1/ETY oli jo annettu tiedoksi. IFA tyytyi sitten vain vaatimaan 20.11.1990 päivätyllä kirjeellä näin suoritettun summan palauttamista ja kesäkuussa 1992 päätti valvoa tämän summan saatavanaan Manufacturas Damman konkurssimenettelyssä. Niiden tukien osalta, joihin ei liittynyt takaisinmaksuvelvoitetta, Andalusiin alueellinen hallitus ei ryhtynyt toimiin Manufacturas Dammaa kohtaan, koska tällä ei ollut ulosmittauskelpoisia varoja, eikä se myöskään ryhtynyt suoriin toimiin Migsaa kohtaan, joka oli todellinen tuensaaja.

Väitetty mahdottomuus periä tuet takaisin

- 21 Kun komission sellaisesta päätöksestä, jolla vaaditaan poistamaan yhteismarkkinoille soveltumaton valtiontuki, ei ole nostettu suoraa kannetta tai kun tällainen kanne on hylätty, ainoa mahdollinen peruste, johon jäsenvaltio voi vedota puolustautuakseen komission EY 88 artiklan 2 kohdan mukaisesti nostamaa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevaa kannetta vastaan, on täydellinen mahdottomuus panna päätös asianmukaisesti täytäntöön (asia C-348/93, komissio v. Italia, tuomio 4.4.1995, Kok. 1995, s. I-673, 16 kohta ja asia C-261/99, komissio v. Ranska, tuomio 22.3.2001, Kok. 2001, s. I-2537, 23 kohta).
- 22 Espanjan hallitus ei kiistä sitä, ettei se ole perinyt myönnettyjä tukia takaisin, mutta toteaa tältä osin, että se oli toteuttanut kaikki käytettävissään olevat toimenpiteet. Se oli kehottanut näiden tukien hallinnointiyhtiötä, jotka olivat Magefesa-konsernin yritysten ainoita velkojia, ryhtymään toimiin tämän konsernin yrityksiä vastaan myönnettyjen summien palauttamiseksi. Espanjan hallitus väittää lisäksi, että kun nämä saatavat on merkitty näiden yritysten velkaluetteloon, saatavia ei voitu saada perityiksi, koska yritykset oli asetettu konkurssiin, jolloin Espanjan lainsäädännön mukaan velkoja saattoi ainoastaan valvoa saatavaansa osana konkurssimenettelyssä.

- 23 Lisäksi Espanjan hallituksen mukaan tuen palauttamisvelvollisuuden tarkoituksena on palauttaa aikaisempi tilanne ja välttää se, että tuensaaaja saisi kilpailuedun suhteessa kilpailijoihinsa. Kun tuensaaajana oleva yritys on lopettanut toimintansa, kuten asianlaite on Indosaa lukuun ottamatta kaikkien Magefesa-konsernin yritysten osalta, yrityksen kilpailijat eivät Espanjan hallituksen mukaan kuitenkaan kärsi minkäänlaista vahinkoa ja tuen palauttamisvaatimus ei tällöin liity siihen tavoitteeseen, johon vaatimuksella pyritään.
- 24 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltion, joka valtiontukia koskevaa komission päätöstä täytäntöönpannessaan kohtaa ennalta-arvaamattomia tai yllättäviä vaikeuksia tai havaitsee seurauksia, joita komissio ei ole ottanut huomioon, on annettava komission arvioida näitä vaikeuksia ja ehdotettava asianmukaisia muutoksia kyseessä olevaan päätökseen. Tällaisessa tilanteessa komission ja jäsenvaltion on sellaisen säännön nojalla, joka asettaa jäsenvaltioille ja yhteisön toimielimille lojaalia yhteistyötä koskevia vastavuoroisia velvollisuuksia ja joka on muun muassa EY 10 artiklan taustalla, toimitettava yhdessä vilpittömässä mielessä vaikeuksien voittamiseksi noudattaen täysimääräisesti perustamissopimuksen määräyksiä ja erityisesti sen valtioneuvoston liittyviä määräyksiä (em. asia komissio v. Italia, tuomion 16 kohta; em. asia komissio v. Ranska, tuomion 24 kohta ja asia C-378/98, komissio v. Belgia, tuomio 3.7.2001, Kok. 2001, s. I-5107, 31 kohta).
- 25 Täytäntöönpanon täydellistä mahdottomuutta koskeva edellytys ei kuitenkaan täyty silloin, kun vastaajana oleva hallitus ainoastaan ilmoittaa komissiolle päätöksen täytäntöönpanoon liittyvät oikeudelliset, poliittiset tai käytännön vaikeudet ryhtymättä varsinaisiin toimenpiteisiin tuen perimiseksi takaisin kyseessä olevilta yrityksiltä ja ehdottamatta komissiolle päätöksen täytäntöönpanemiselle vaihtoehtoisia tapoja, joilla vaikeudet olisi voitu voittaa (ks. vastaavasti asia 94/87, komissio v. Saksa, tuomio 2.2.1989, Kok. 1989, s. 175, 10 kohta ja asia C-280/95, komissio v. Italia, tuomio 29.1.1998, Kok. 1998, s. I-259, 14 kohta).
- 26 Esillä olevassa asiassa kuitenkin kaikki ne toimet, joihin Espanjan viranomaiset vetoavat, on toteutettu vuosina 1990—1995, suurin osa siten päätöksessä

91/1/ETY asetun sellaisen määräajan jälkeen, jonka kuluessa niiden olisi pitänyt ilmoittaa komissiolle päätöksen noudattamiseksi toteutetuista toimenpiteistä. Magefesa-konsernin yritykset jatkoivat toisaalta koko tuon ajan toimintaansa riidanalaisten tukien ansiosta ja erityisesti sen ansiosta, että laina suoritettiin realisoimalla vakuudet.

27 Näin ollen Espanjan hallitus, joka ei ilmoittanut komissiolle toimenpiteistä, jotka se aikoi toteuttaa, eikä niistä vaikeuksista, joita se kohtasi päätöksen 91/1/ETY täytäntöönpanossa, ja joka todellisuudessa hyväksyi sen, että kyseiset autonomiset alueyhteisöt tyytyivät pyytämään hallinnointiyhtiöitä perimään tuet takaisin, vaikka se hyvin tiesi, että näillä hallinnointiyhtiöillä itsellään oli suuria taloudellisia vaikeuksia, ei pyrkinyt pääsemään yhteisymmärrykseen komission kanssa eikä lisäksi osoittanut olevan täysin mahdotonta periä takaisin Magefesa-konsernin yrityksille, jotka kuten edellisessä kohdassa on todettu, jatkoivat toimintaansa päätöksen 91/1/ETY jälkeen, myönnettyjä tukia.

28 Koska jäsenyysselvoitteiden noudattamatta jättämistä arvioidaan komission päätöksessä asetetun sen määräajan päättymisajankohdan perusteella, jonka kuluessa jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle ne toimenpiteet, jotka se aikoo toteuttaa (ks. vastaavasti em. asia komissio v. Belgia, tuomio 3.7.2001, tuomion 26 kohta), eli esillä olevassa asiassa 5.5.1990, se, että sääntöjenvastaisiksi todettujen tukien saajina olevien yritysten toimintaa jatkettiin tämän määräajan päättymisen jälkeen, tekee tehottomaksi Espanjan hallituksen väitteen, jonka mukaan komission nostama jäsenyysselvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva kanne oli jäänyt ilman kohdetta, koska kyseiset yritykset oli asetettu konkurssiin ja koska tämän vuoksi näiden yritysten ei voida Espanjan hallituksen mukaan väittää saaneen minkäänlaista kilpailuetua.

29 Koska Espanjan kuningaskunta ei kiistä sitä, ettei se ole toteuttanut niitä toimenpiteitä, jotka komissio oli päätöksessään 91/1/ETY kehottanut sitä toteuttamaan, eikä myöskään sitä, että päätös on perusteltu, on siten katsottava, että jäsenyysselvoitteiden noudattamatta jättäminen on näytetty toteen.

Päätös 1999/509/EY

- 30 Kuten tämän tuomion 10 kohdassa on jo todettu, tässä päätöksessä tarkoitetut tuet, jotka olivat luonteeltaan ainutkertaiset, muodostuivat siitä, että Cunosa, Migsa, Gursa ja Indosa laiminlöivät verojensa tai sosiaaliturvamaksujensa maksamisen, Cunosa siihen asti kunnes se asetettiin konkurssiin, Migsa ja Gursa niiden toiminnan lopettamiseen saakka ja Indosa toukokuuhun 1997 saakka eli yli sen ajankohdan, jolloin tämä asetettiin konkurssiin.
- 31 Espanjan kuningaskunnan päätöstä 1999/509/EY vastaan nostaman kumoamiskanteen johdosta yhteisöjen tuomioistuin antoi 12.10.2000 tuomion asiassa C-480/98, Espanja vastaan komissio (Kok. 2000, s. I-8717), ja totesi tämän tuomion 21 kohdassa, että tässä yksittäistapauksessa se, että Indosa, Cunosa, Migsa ja Gursa eivät ole maksaneet veroja ja sosiaaliturvamaksuja riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettuina ajanjaksoina, merkitsi EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua sääntöjenvastaista ja yhteismarkkinoille soveltumatonta tukea.
- 32 Yhteisöjen tuomioistuin hyväksyi osittain Espanjan kuningaskunnan kanteen siltä osin kuin kyse on ennen Indosan ja Cunosan konkurssiin asettamista sääntöjenvastaisesti saadun tuen niiden korkojen perimisestä, jotka ovat eräänntyneet tämän konkurssiin asettamisen jälkeen, ja kumosi päätöksen 1999/509/EY ainoastaan tältä osin (em. asia Espanja v. komissio, tuomion 34—39 kohta).

Espanjan viranomaisten toimenpiteet

Maksamattomat sosiaaliturvamaksut

- 33 Mitä tulee Indosalle myönnettyihin tukiin, sosiaaliturvaviranomainen ulosmittasi Indosan varoja 45 000 000 ESP:n verran tämän yrityksen konkurssiin asettami-

sen jälkeisen velan poistamiseksi. Sosiaaliturvaviranomainen ulosmittasi lisäksi 1 600 500 Indosan hallussa ollutta osuutta Compañía de Menaje Doméstico SL:n pääomaan. Indosan konkurssimenettelyn yhteydessä näiden osuuksien realisointi keskeytettiin asiaa käsittelevän tuomioistuimen antamalla määräyksellä ja velkojainkokous kutsuttiin koolle. Konkurssia edeltävän velan osalta sosiaaliturvaviranomainen pyysi jo 28.12.1998 asiaa käsittelevältä tuomioistuimelta konkurssimenettelyn jatkamista Indosan purkamiseen saakka tai akordia velkojien kanssa konkurssin päättämiseksi. Velkojainkokous, joka pidettiin 4.7.2000 sen päättämiseksi, jatkettiin vai lopetettiin se, päätti jatkaa konkurssimenettelyä yrityksen purkamiseksi neljän kuukauden kuluessa.

- 34 Cunosalle, Gursalle ja Migsalle myönnettyjen tukien osalta joko joku muu kuin sosiaaliturvaviranomainen haki nämä yritykset konkurssiin tai sitten tämä katsoi, ettei konkurssimenettely olisi tehokas tukien perimiseksi takaisin. Joka tapauksessa oikeudenkäyntiaineistosta käy ilmi, että sosiaaliturvaviranomainen ei ole pyytänyt yhtiöiden loppuselvitystä. Vaikuttaa lisäksi siltä, kun tarkastellaan asiakirja-aineistoa, ettei sosiaaliturvaviranomainen halunnut vedota työntekijöiden saatavien kanssa kilpaileviin saataviin.

Verovelat

- 35 Verovelkojen osalta on kyse ainoastaan Indosasta. Veroviranomainen lähetti konkurssipesän uskotuille miehille kirjeen, jossa vaadittiin konkurssin asettamisen jälkeen syntyneen verovelan välitöntä maksamista, ja velkojien kanssa tehtävää akordia koskevan ehdotuksen konkurssisaataviin kuuluvien velkojen maksamiseksi, jotta menettely olisi saatu päätökseen. Valtion perintävirasto ryhtyi toimenpiteisiin 23.6.2000 vaatiakseen velkojen maksamista Espanjan konkurssilainsäädännön mukaisesti toiminnan harjoittamisessa tapahtuneen seuraannon perusteella. Lisäksi, kuten tämän tuomion 33 kohdassa on todettu, Indosan velkojainkokous päätti jatkaa konkurssimenettelyä yrityksen purkamiseen saakka, minkä vuoksi veroviranomaisella piti olla mahdollisuus yrittää periä saatavansa, mikäli yhtiön varat sen sallisivat.

Väitetty mahdottomuus periä tuet takaisin

- 36 Samoin kuin päätöksen 91/1/ETY osalta, ainoa Espanjan hallituksen puolustautumisperuste on täydellinen mahdottomuus toteuttaa päätöksessä 1999/509/EY vaaditut toimenpiteet, koska Espanjan kuningaskunnan tätä päätöstä vastaan asianmukaisesti nostama kanne ei ollut menestynyt ja koska yhteisöjen tuomioistuin oli vahvistanut sen, että nämä tuet olivat sääntöjenvastaiset.
- 37 Kun otetaan huomioon tuensaajina olevien yritysten tilanne, ainoa tapa, jolla päätös 1999/509/EY voitiin panna täytäntöön, oli vaatia yritysten loppuselvitystä siten, että veroviranomaiset ja sosiaaliturvamaksuja hallinnoiva laitos voisivat vaatia saataviaan kyseessä olevista varoista, mikäli näitä oli ja mikäli se oli mahdollista näiden saatavien etuoikeusjärjestyksen perusteella. Se, ettei realisoitavia varoja ole, on nimittäin tällaisessa tilanteessa ainoa tapa, jolla Espanjan hallitus voi osoittaa tukien perimisen täydellisen mahdottomuuden.
- 38 Yhteisöjen tuomioistuin on jo sitä paitsi todennut, että se, etteivät jäsenvaltion viranomaiset ole voineet periä takaisin maksettua summaa kyseessä olevan tuen saajana olevan yrityksen taloudellisten vaikeuksien vuoksi, ei merkitse täytäntöönpanon mahdottomuutta, koska komission tavoitteena oli tuen poistaminen, ja tähän tavoitteeseen päästiin konkurssimenettelyn jatkamisella yrityksen purkamiseen saakka (asia 52/84, komissio v. Belgia, tuomio 15.1.1986, Kok. 1986, s. 89, 14 kohta).
- 39 Vaikka Espanjan hallitus väittää, että se on perinyt Gursalta tämän ainoat varat, on selvää, etteivät sosiaaliturva- ja veroviranomaiset ole vaatineet Gursan ja Migsan loppuselvitystä, joten tämän hallituksen on mahdotonta osoittaa, ettei

muita realisoitavia varoja ollut. Cunosan osalta loppuselvitys oli jo alkanut komission tehdessä päätöksensä 1999/509/EY, mutta asiakirja-aineistosta ei käy ilmi, että Espanjan viranomaiset olisivat toteuttaneet minkäänlaista tointa tämän menettelyn yhteydessä saadakseen sääntöjenvastaiset tuet takaisin tämän yhtiön varoista, vaikka ne hakivatkin sen jälkeen muutosta Cunosaa koskevaan konkurssituomioon. Kyseessä on liian myöhään ja epäilemättä tarpeettomasti toteutettu toimi.

- 40 Sitä vastoin, kuten tämän tuomion 33 ja 35 kohdasta ilmenee, Indosan osalta on todettava, että sosiaaliturva- ja veroviranomaiset ovat osoittaneet kahdella eri tavalla toimineensa ilmeisen ripeästi periäkseen sekä maksamattomat sosiaaliturvamaksut että verovelat. Komissio ei myöskään kiistä sitä, että velkojainkokous päätti Indosan konkurssimenettelyn jatkamisesta sen purkamiseen asti. On syytä siten myöntää, että Espanjan viranomaiset ovat toteuttaneet tämän yhtiön osalta tarpeelliset toimenpiteet noudattaakseen päätöstä 1999/509/EY.
- 41 Komissio väittää kuitenkin, että Espanjan kuningaskunta ei ole missään tapauksessa toteuttanut toimenpiteitään kahden kuukauden määräajassa siitä kun päätökset 91/1/ETY ja 1999/509/EY oli kumpikin annettu tiedoksi, joten on näytetty toteen se, että näiden päätösten 3 artiklaa on rikottu.
- 42 Tältä osin on täsmennettävä, että komissio ei ole päätöksessään 1999/509/EY vahvistanut minkäänlaista määräaika kyseisessä päätöksessä vaadittujen toimenpiteiden täytäntöönpanemiseksi ja ettei ole minkäänlaista lakiin perustuvaa täytäntöönpanoa koskevaa määräaika jäsenyyssvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä koskevan kanteen osalta EY 88 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisen poikkeavan järjestelmän yhteydessä. Komissio on kuitenkin asettanut päätöksen 1999/509/EY 3 artiklassa kahden kuukauden määräajan, joka päättyi 29.12.1998 ja jonka kuluessa Espanjan viranomaisten piti ilmoittaa sille tämän päätöksen soveltamiseksi toteuttamistaan toimenpiteistä.

- 43 On selvää, että Espanjan hallitus ei ole ennen tämän määräajan päättymistä ilmoittanut komissiolle niistä toimenpiteistä, jotka oli jo toteutettu ja joita se aikoi toteuttaa periäkseen takaisin Indosalle, Cunosalle, Migsalle ja Gursalle myönnettyt tuet ja esillä olevassa asiassa erityisesti periäkseen Indosan maksamatta olevat sosiaaliturvamaksut ja verovelat.
- 44 Näin ollen jäsenyysselvotteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen on katsottava olevan kokonaisuudessaan perusteltu päätöksen 1999/509/EY osalta siltä osin kuin siinä arvostellaan Espanjan kuningaskuntaa siitä, ettei se ole toteuttanut niitä toimenpiteitä, jotka olivat tarpeen Cunosalle, Gursalle ja Migsalle myönnettyjen tukien takaisin perimiseksi. Siltä osin kuin kanteessa arvostellaan Espanjan kuningaskuntaa siitä, ettei se ole toteuttanut niitä toimenpiteitä, jotka olivat tarpeen yhtiölle Indosa myönnettyjen tukien takaisin perimiseksi, se on perusteltu ainoastaan sillä perusteella, ettei Espanjan kuningaskunta ollut ilmoittanut komissiolle toteuttamistaan toimenpiteistä.
- 45 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että Espanjan kuningaskunta ei ole noudattanut EY 249 artiklan neljännen kohdan sekä päätösten 91/1/ETY ja 1999/509/EY 2 ja 3 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole yhtäältä toteuttanut mainittujen päätösten noudattamisen edellyttämiä toimenpiteitä siltä osin kuin päätöksessä 91/1/ETY on todettu yrityksille Indosa, Gursa, Migsa ja Cunosa myönnettyt tuet sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi ja siltä osin kuin päätöksessä 1999/509/EY on todettu yrityksille Gursa, Migsa ja Cunosa myönnettyt tuet sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi ja koska toisaalta se ei ole ilmoittanut säädetyssä määräajassa komissiolle päätöksen 1999/509/EY täytäntöönpanemiseksi toteutettuja toimenpiteitä siltä osin kuin siinä on todettu yritykselle Indosa myönnettyt tuet sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi.
- 46 Komission kanne on hylättävä muilta osin.

Oikeudenkäyntikulut

- 47 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut Espanjan kuningaskunnan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska tämä on hävinnyt asian, Espanjan kuningaskunta on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) Espanjan kuningaskunta ei ole noudattanut EY 249 artiklan neljännen kohdan sekä Espanjan hallituksen ja useiden autonomisten alueyhteisöjen hallitusten Magefesalle, joka on ruostumattomasta teräksestä tehtyjen kotitaloustarvikkeiden ja pienten sähkölaitteiden valmistaja, Espanjassa myöntämästä tuesta 20 päivänä joulukuuta 1989 tehdyn komission päätöksen 91/1/ETY 2 ja 3 artiklan ja Espanjan myöntämästä tuesta Magefesa-yhtymälle ja sen seuraajille 14 päivänä lokakuuta 1998 tehdyn komission päätöksen 1999/509/EY 2 ja 3 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei

ole yhtäältä toteuttanut mainittujen päätösten noudattamisen edellyttämiä toimenpiteitä siltä osin kuin päätöksessä 91/1/ETY on todettu yrityksille Industrias Domésticas SA (Indosa), Manufacturas Gur SA (Gursa), Manufacturas Inoxidables de Gibraltar SA (Migsa) ja Cubertera del Norte SA (Cunosa) myönnetyt tuet sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi ja siltä osin kuin päätöksessä 1999/509/EY on todettu yrityksille Gursa, Migsa ja Cunosa myönnetyt tuet sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi ja koska toisaalta se ei ole ilmoittanut säädetyssä määräajassa komissiolle päätöksen 1999/509/EY täytäntöönpanemiseksi toteutettuja toimenpiteitä siltä osin kuin siinä on todettu yritykselle Indosa myönnetyt tuet sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi.

- 2) Euroopan yhteisöjen komission nostama kanne hylätään muilta osin.
- 3) Espanjan kuningaskunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Macken

Puissochet

Schintgen

Skouris

Cunha Rodrigues

Julistettiin Luxemburgissa 2 päivänä heinäkuuta 2002.

R. Grass

F. Macken

kirjaaja

kuudennen jaoston puheenjohtaja